

ФОРМУВАННЯ РИНКУ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ

Вахній В.В., аспірант

ДВНЗ Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана

Розглянуто організаційний розвиток підприємств галузі медичного обслуговування, формування ринку медичних послуг України та проблеми розвитку закладів медичного обслуговування.

Organizational development of the enterprises of branch of health services, formation of the market of medical services of Ukraine and problem of development of institutions of health services are considered.

Постановка проблеми. У сучасній економіці України активізувалися процеси формування ринкового середовища. Спричинені ними перетворення охопили всі сфери господарювання, в т.ч. й систему охорони здоров'я (СОЗ). Це вимагає проведення ефективних реформ у СОЗ, найважливішою з яких є створення ринку медичних послуг. Зарубіжний досвід засвідчує, що розвинений ринок медичних послуг забезпечує населенню належний доступ до якісного медичного обслуговування, опосередковано впливаючи на збільшення тривалості життя, поліпшення здоров'я, збереження генофонду нації. На жаль, в Україні ринок медичних послуг формується спонтанно і хаотично, а в деяких регіонах доволі повільно. Тому постає необхідність у створенні передумов та визначенні напрямів його формування і розвитку шляхом розробки регіональної політики формування ринків медичних послуг.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Процеси функціонування ринку медичних послуг перебувають у центрі уваги науковців різних галузей економічної науки (А. Акопян, Б. Райзберг, Ю. Шиленко, А. Вялко, Т. Камінська, Г. Конашук, В. Тарасевич, Ю. Данилочкін, Н. Кузьміна, І. Тогунов, Т. Філіпова, А. Цветкова, І. Зайцева, В. Куценко, Л. Богуш, О. Комарова, Я. Остафійчук та інші). У більшості випадків дослідження цього питання пов'язані з правовим регулюванням підприємницької діяльності, розвитком маркетингу та управлінням маркетинговими комунікаціями, теоретико-інституційним аналізом, теорією управління таким ринком, його роллю у структурі ринку соціальних послуг тощо.

Разом із тим, окремі економічні аспекти розвитку ринку медичних послуг досліджено не повно, вони потребують подальшого науково-практичного розгляду. Зокрема важливо приділити належну увагу розробленню напрямів формування регіональних ринків медичних послуг, визначення методики оцінки сукупного впливу сукупності умов на формування попиту і пропозиції медичних послуг відповідних закладів. Саме необхідністю розв'язання цих та інших завдань і обґрунтований вибір теми цієї статті.

Сучасний критичний стан розвитку медичної галузі визначає актуальність даної проблематики і зумовлює подальші дослідження в цій сфері.

Постановка завдання. Формування та розвиток ринку медичних послуг спрямовані на створення сприятливих умов життєдіяльності та підвищення здоров'я населення, визначення цінності для суспільства соціальної

ефективності, яка проявляється у відповідності до результатів функціонування ринку медичних послуг основним соціальним потребам суспільства: забезпечення рівного доступу до медичних послуг та задоволення їх якістю, нарощування капіталу здоров'я населення, створення робочих місць для висококваліфікованого медичного персоналу тощо.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування регіонального ринку медичних послуг тлумачиться автором як сукупність цілей і організаційно-правових та економічних заходів, що здійснюються органами центральної та регіональної державної влади й місцевого самоврядування з метою задоволення потреб населення у якісних і доступних медичних послугах, створення соціально-економічних умов для медичних послуг з урахуванням історичної, етнічної, соціальної, економічної та екологічної специфіки території України. Об'єктом є регіональний ринок медичних послуг. Суб'єктами їх надання, досліджень та управління є заклади репродуктивної медицини, центральні й регіональні органи державної влади та органи місцевого самоврядування. При цьому інтереси різних ієрархічних рівнів влади мають узгоджуватися щодо організаційного забезпечення управління процесами формування ринку медичних послуг.

У якості принципів формування та розвитку ринку медичних послуг визначені: цілеспрямованість, легітимність, прозорість та публічність, синхронізація дій, наукова обґрунтованість, системність, єдність, адаптивність, врахування особливостей регіонів, поєднання інтересів, субсидіарність, соціальні гарантії, поляризований розвиток, зворотній зв'язок, регулювання тарифів, інноваційність. Зміст функціонування ринку медичних послуг певною мірою розкривається через функції медичних послуг, найважливішими серед яких визначено формування достатньої пропозиції медичних послуг на ринку та належної потужності мережі лікувально-профілактичних закладів для їх реалізації; гарантування надання медичних послуг відповідної якості; сприяння поліпшенню здоров'я населення, збільшенню тривалості життя та зменшенню смертності.

Основними завданнями ринку медичних послуг є наступні: забезпечення процесу реалізації цілей формування регіональних ринків медичних послуг; формування свідомості та культури населення регіону щодо ставлення до власного здоров'я; забезпечення ефективності й повноти використання ресурсного потенціалу системи охорони здоров'я регіону; підготовка та перепідготовка медичного персоналу для конкурентоспроможної діяльності; збереження й зміцнення здоров'я населення регіону; надання кваліфікованих медичних послуг усім громадянам незалежно від місця їхнього проживання в регіоні; перехід на лікувально-діагностичні послуги з використанням сучасних медичних технологій. Важливе значення має забезпечення доступного і якісного медичного обслуговування; розроблення практичних заходів для залучення вітчизняних та іноземних інвестицій у медичні заклади; здійснення податкової політики в регіоні, що стимулюватиме розвиток підприємництва; створення єдиної інформаційної служби по всіх медичних установах; здійснення моніторингу процесів медичного обслуговування щодо виявлення їх

відповідності основній меті регіональної політики; забезпечення соціальної безпеки регіону; аналіз тенденцій та закономірностей формування регіональних ринків медичних послуг; розроблення регіональних комплексних цільових програм із формування регіональних ринків медичних послуг і забезпечення їхньої реалізації; згортання ринку тіньових медичних послуг у регіоні.

Зазначимо, що під категорією «регіональний ринок медичних послуг» пропонується розуміти ринок медичних послуг окремо взятого регіону, що відрізняється від інших регіонів місцезнаходженням, видами медичних послуг, цінами на них і їх пропозицією, котрі залежать від особливостей попиту, сформованого специфічними запитами населення, яке в цьому регіоні має відповідну до господарської освоєності зайнятість, соціальну та вікову-статеву структуру, структуру захворюваності, рівень доходів тощо. Головним завданням РРМП є забезпечення населення певного регіону необхідною кількістю медичних послуг для примноження і поліпшення індивідуального та суспільного здоров'я.

Єдиним об'єктом ринку медичних послуг є медичні послуги, які надаються на платній і безоплатній основі. Суб'єктами даного ринку є виробники (лікарні, амбулаторно-поліклінічні заклади, діагностичні та реабілітаційні центри, санаторії, індивідуально практикуючі лікарі тощо), споживачі (індивідуальні й групові) та посередники (страхові організації, благодійні організації). Регіональні ринки медичних послуг не можна віднести до ринків досконалої конкуренції. Ознаки регіональних ринків медичних послуг в Україні на сучасному етапі їх формування включають функціонування у формі монополістичної конкуренції, наявність цінових диспропорцій на медичні послуги та ін.

Класифікація факторів формування ринку медичних послуг дасть змогу глибше дослідити та оцінити їх вплив на формування ринку медичних послуг, розробити заходи підвищення ефективності функціонування суб'єктів ринку медичних послуг і запропонувати для кожного регіону оптимальні управлінські рішення щодо інтенсифікації його розвитку.

Висновки. Формування ринку медичних послуг є важливою умовою досягнення позитивних змін у медичній галузі, оскільки дієвість її заходів сприятиме зростанню рівня забезпеченості всіх верств населення регіону якісними і доступними медичними послугами, зведенню до мінімуму факторів, що спричиняють соціальну напругу в суспільстві. З урахуванням цього, визначається зміст, принципи, функції та завдання такої політики. При цьому встановлено, що стан ринку медичних послуг є далеким від ринків досконалої конкуренції. Усе це дає змогу, враховуючи суть такого ринку та особливості його формування, розробити підходи до перспективного розвитку його в Україні. Виявлено, що конкуренція на ринку медичних послуг є ще доволі слабкою, а поширенню платних медичних послуг у регіонах України властивий процес дифузії, який спрямований від регіональних центрів, де розташовані вузлові медичні установи, до периферійних населених пунктів. Активізація цього процесу та створення належних конкурентних умов діяльності на регіональних ринках медичних послуг мають знайти своє відображення у заходах регіональної політики розвитку ринку медичних послуг.

Література.

1. Галицькі контракти, № 32, 2000, № 43-2000.
2. Голяченко О. Економіка української охорони здоров'я, // Голяченко А., - К.: Лібра, 1996. – 124 с.
3. Джердж С. Сприяння здоров'ю: політика та дія.// Українські медичні вісті, №1, 1997.
4. Журавель В. Концептуальне видіння стратегії і тактики реформування охорони здоров'я України// Український медичний часопис, №5(13), 1999.
5. Платна безкоштовна медицина// Компаньон, №18(170), 2000.
6. Робота над рефлексамі// Компаньон, №36 (240), 2001.
7. Шишкін С. Дилемми реформи охорони здоров'я // Проблеми економіки, №3, 1998.